

A KÖNYVTÁRÉPÍTÉSI TEVÉKENYSÉG DOKUMENTÁCIÓJA ORSZÁGOS ÉS NEMZETKÖZI SZINTEN

Michael Dewe

Walesi Könyvtárosképző Főiskola, Nagy-Britannia

Bizonyosan sokan ismerik *Anthony Thompsonnak*, az IFLA 1963 és 1971 közötti titkárának, s később a Walesi Könyvtárosképző Főiskola tanárának a nevét. Sajnos már nincs közöttünk, 1979-ben elhunyt. Többek között a könyvtárépítéssel iránt is behatóan érdeklődött, és 1963-ban megjelentette az európai és brit könyvtári épületekről szóló művét [1]. Míg a könyvén dolgozott, az is felmerült benne, miképpen lehetne a könyvtárépületeket úgy dokumentálni, hogy az másoknak is segítséget nyújtson.

A könyvtárépületekről szóló könyvében foglalkozott a könyvtártervezés és -építés különféle fázisaival, amelyek közül az elsőt "tervezés előtti" szakasznak nevezte el (preplanning stage; Észak-Amerikában planning stage), s ezt a könyvtáros fellegességébe utalta. (Ez a szakasz a mi szemináriumunknak is a fő témája.) A tervezés előtti szakaszban a könyvtáros általában két fontos problémával találja szembe magát. Az egyik: fel kell tárni, össze kell gyűjteni és értelmezni kell az arról a településről, közösségről szóló információkat, amelyet a könyvtárépületnek el kell látnia. A másik: a könyvtárosnak a szakképzés során kapott felkészültségén túl el kell mélyítenie a könyvtárépületek tervezésével kapcsolatos szakmai ismereteit. A második követelménynek úgy tudunk megfelelni, ha szakirodalmat olvasunk, tanfolyamokat és szemináriumokat látogatunk, különféle forrásokhoz fordulunk tanácsért és nem utolsósorban, ha felkeresünk más könyvtárépületeket. *Anthony Thompson*, *Keyes Metcalf* iránti elismeréssel, a következőket írta: "A könyvtáros minél többet tanuljon meg a könyvtártervezésről: könyvekből, folyóiratcikkekből, és általában, hogy megtekinti az új épületeket, jókat és kevésbé jókat egyaránt" [2]. Ezeknek a látogatásoknak természetesen nem kell a tervezés előtti szakaszra korlátozódniuk, és gyakran az építész, a beruházást fedező szerv képviselői is a könyvtárhoz csatlakoznak.

De hogyan lehet kiválasztani a helyszíni látogatósokra érdemes épületeket, különösen, ha külföldi utakat is terveznek és finanszíroznak? Vannak persze publikációk, amelyekből tájékozódhatunk, s kérhetünk felvilágosítást szervezetektől és intézményektől is; tekintélyes mennyiségű információt gyűjthetünk össze. Ezek a források azonban ritkán frissek, s kevésbé valószínű, hogy átfogóan közvetítenék a nemzetközi tapasztalatokat.

A könyvtárépítési tevékenység dokumentálásának igénye

Godfrey Thompson mondta: "A könyvtárosok tanulmányozzák, hogy más könyvtárosok és építésszek hogyan oldották meg a problémákat, és milyen sikeres megoldásra jutottak" [3]. A könyvtárlátogatás alkalom arra, hogy egy könyvtárat üzem közben lássunk, új típusú szolgáltatásokat és berendezéseket tanulmányozhassunk, továbbá — sok-sok látogatás révén — megismerkedhessünk egy adott probléma sokféle megoldásával, és lemérhessük a hasznosságukat. Arra is jó a látogatás, hogy új műszaki berendezéseket és felszerelést lássunk, az építéstechnológia, a belsőépítéssel és tervezés trendjeit figyelemmel kísérhessük.

A látogatásokon megláthatjuk az egyes területekre — állományszervezés (szabadpolc, a megszokottól eltérő, a használói igények szerinti állományrendezés, szakrészlegek), audiovizuális ellátás, számítógépesítés, tájékoztatási szolgáltatások, a munkaerő hasznosítása, a nyilvános szolgáltatások stb. — vonatkozó különböző elvek, intézményi politikák eredményét. Szélesebb összefüggéseket tekintve megítélhetjük, milyen sikerrel járt a könyvtárnak más létesítményekkel (például a közművelődési könyvtárat művelődési intézményekkel, vagy a felsőoktatási könyvtárat oktatási egységekkel a campuson) való közös elhelyezése.

A könyvtárost azonban nemcsak az elvek és a problémák, illetve a megoldásuk érdekli, hanem az épület számszerű és egyéb adatai is. Ezeknek a kívánalmaknak csak egy megfelelő információs és dokumentációs szolgáltatás tehet eleget, amely kiterjed a lényegi statisztikai adatokra, az építésszek, építési vállalkozók és szállítók adataira, továbbá a költségekre is.

Egy adott könyvtárépület tanulmányozásáról írva Godfrey Thompson figyelmeztet: a könyvtárat korrekt módon, saját céljaiból és feladataiból kiindulva kell megítélni, a könyvtáros és az építész megkööttéseit is tekintetbe véve.

Ha ezekből a látogatásokból a legtöbbet akarja profitálni, ha a szóban forgó könyvtárakat alaposan meg akarja ismerni, akkor a könyvtárosnak előzetesen és részletesen fel kell készülnie, vagyis tanulmányoznia kell a könyvtárak szakmai tervezési programjait, terveit, a róluk publikált ismertetéseket, s minden dokumentációs anyagot, amelyet maguk a könyvtárak készítettek és bocsátottak közre. Az a fő probléma, hogy nem mindig könnyű azokat a könyvtárakat kiválasztani, amelyeket érdemes felkeresni. Egy másik gond, hogy a publikált ismertetésekhez nem lehet mindig gyorsan hozzáférni (hogy eldönthessük, vajon hasznos lenne-e ennek vagy annak az épületnek a megtekintése). Végül lehetséges, hogy nincs olyan központi forrás, amellyel konzultálni lehetne, illetve ahonnan minden vonatkozó dokumentációt (beleértve az építő könyvtárak anyagait is) kölcsönözni lehetne.

Ideális esetben a könyvtáros szeretne abban a helyzetben lenni, hogy könnyen kiválaszthassa az érdeklődésre számot tartó újabb könyvtárépületeket, lehetőleg nemzetközi szinten; elegendő információval rendelkezzen annak felbecsüléséhez, hogy ezek megtekintése kifizetődő lenne-e; hozzáférhessen — lehetőleg egy helyen — a részletes dokumentációhoz, amely egyaránt magában foglalja az ismertető, az illusztrációs és a kiértékelő anyagokat. Talán a könyvtári kutatás és tanulmányok semmilyen más területe nem igényli az írásos és vizuális dokumentumok ilyen széles körét. Az ilyen dokumentációnak egy helyen való hozzáférhetősége természetesen lehetővé tenné, hogy sokkal több könyvtárat tudjunk alaposan tanulmányozni, mint amennyit meg tudunk látogatni. Tanulmányozni lehetne a könyvtárépületeket anélkül, hogy felkeresnénk őket. Az egyes könyvtárosok könyvtárépítési információigényén túl jelentkezik a hatóságok, a szakmai egyesületek stb. idevágó információigénye is; azt gondolhatnánk, hogy mindez ösztönzi az átfogó dokumentációs gyűjtést, legalább alapszinten. A jelek azonban nem mindig erre mutatnak.

Bár különféle források állnak a brit könyvtárosok

és építésszek rendelkezésére az új könyvtárépületekre vonatkozó információk felkutatásához és megszerzéséhez, a helyzet távolról sem kielégítő, és alkalmasint ugyanez áll sok más ország könyvtárosaira és építésszeire is. Megpróbáljuk áttekinteni, milyen információ és dokumentáció érhető el országos és nemzetközi szinten az újabb könyvtárépületekre vonatkozóan, milyen valószínű hiányosságok vannak e téren, és mit lehetne tenni ezek felszámolásáért.

A jelenlegi helyzet

Amikor nemzetközi áttekintést adok arról, hogy milyen tevékenység folyik az új könyvtárépületek dokumentálása és megismertetése terén, tudatában vagyok annak, hogy túl sokat markolok, és hogy az ismereteim nem teljeseek. Jó lenne új kezdeményezésekről hallani. Úgy tűnik, hogy a könyvtárépítési dokumentáció jobbá tétele elsősorban a könyvtáros gondja, hiszen az építész számára a könyvtár csak egyike azoknak az épületeknek, amelyek iránt szükségképpen érdeklődik. Nagymértékben a mi dolgunk, hogy utánajárjunk annak az információnak, amire szükségünk van. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy az építésszek nem érdekeltek a mi igényeinkben, sőt néhányan az átlagosnál is jobban.

Egy-egy országban jól meg van szervezve az építési tevékenység számbavétele. A legismertebb és legalaposabb jegyzék már hosszú évek óta a *Library Journal* decemberi számában jelenik meg és az előző esztendőben felépített amerikai felsőoktatási és közművelődési könyvtárakat dokumentálja. A *Library Journal* sorozatában (Special Report) megjelent néhány füzet, amely valamelyes részletességgel (de nem értékelő jelleggel), illusztrációkkal és tervekkel mutatott be kiválasztott felsőoktatási és közművelődési könyvtárakat [4]. Ugyancsak egy ország könyvtárépítési tevékenységét dokumentálja a *D. Warwick Dunstan* által összeállított és az *Australian Library Journal* által közreadott, két-két év új épületeit áttekintő szemle. A legutóbbi áttekintés az 1984–1985-ös időszakot dolgozza fel [5]. Az utóbbi időkhöz az új finnországi közművelődési könyvtárépületeket a *Kirjastolehti* ismertette, de sajnálatos módon ez a rovata mintha nem folytatódna [6]. Nagy-Britanniában a Könyvtárosok Egyesületének van egy rendszeresen megjelenő sorozata az új könyvtárépületekről. A legutóbbi kötet, amely ebben az évben látott napvilágot, és csak közművelődési könyvtárakat vesz fel, tizenegy évvel később követi az előző, 1976-os összeállítást, ami nagyon sajnálatos késés. (Tudnivaló azonban, hogy nehézségekkel járt a könyvtáros eme értékes munkaeszközének összeállítása és finanszírozása.) A hollan-

dok ezt a sorozatot utánozták, amikor megjelentették az új hollandiai könyvtárépületeket bemutató kiadványt [7], de — amennyire én tudom — az első, 1982. évi kötet után nem jelent meg újabb összeállítás. Nyugat-Németországban egy kétkötetes kiadvány [8] szedi lajstromba az újabb — főleg felsőoktatási — könyvtárépületeket.

A publikált irodalom mellett a könyvtárosok gyakran hozzáférhetnek a könyvtáros szakmai egyesületek, pl. az amerikai és — a legutóbbi időig — a brit könyvtáros egyesület által kezelt információkhoz és anyagokhoz. Gyanítom, hogy sok országban tesznek az egyesületek kísérletet ilyenfajta szolgáltatások nyújtására.

Ezenkívül ott vannak az egyéb testületek (minisztériumok, könyvtárosképző intézetek és könyvtári központok stb.) által fenntartott adattárak. A *Walesi Könyvtárosképző Főiskola* (College of Librarianship Wales) őrzi a Nagy-Britanniára vonatkozó könyvtártervezési gyűjteményt, mivel ezt a feladatot már nem vállalja a brit könyvtáros egyesület. A főiskola gyűjteménye nem átfogó és a brit anyagok dominálnak benne, mindazonáltal a gyűjtés kiterjed az egész világra. A *Kanadai Nemzeti Könyvtár Könyvtári Dokumentációs Központja* (Library Documentation Centre of the National Library of Canada) gyűjti az új kanadai könyvtárépületekre vonatkozó anyagokat, de elismeri a gyűjtés hézagosságát [9]. A szocialista országokban a módszertani központok (pl. a *Könyvtárak Műszaki Központja* Prágában vagy a budapesti *Könyvtártudományi és Módszertani Központ*) többé-kevésbé dokumentálják a saját országukban folyó könyvtárépítést, feltehetőleg némi nemzetközi anyaggal kibővítve [10].

Bárki összeállíthatja és bővítheti az új könyvtárépületek listáját, ha használja az említett forrásokat, továbbá ha él az olyan információs műszerekkel, mint amilyen a *LISA* c. könyvtártudományi referáló folyóirat, a könyvtártudomány nemzetközi bibliográfiája (*Library Literature*), az építészeti folyóiratok repertóriumja (*Architectural Periodical Index*), a magyar referálólap (*Hungarian Library and Information Science Abstracts*), a tájékoztatótudományi referálólap (*Information Abstracts*), vagy a szakajtóban időről időre közreadott országtanulmányokkal és összefoglalásokkal. *Elizabeth Mangolddal* együtt mindezeket a forrásokat felhasználtuk, amikor az *Information Development* ben cikksorozatot írtunk a nyolcvanas évek könyvtárépületeiről [11], bár tisztában vagyunk azzal, hogy mennyire nem teljesek és nem kurrenszek ezek a források.

Mindössze egyetlen olyan országos programra akadtam, amely célul tűzte ki, hogy összegyűjtse a könyvtárépületekkel kapcsolatos adatokat: 1960-ban fogalmazták meg, az *Ausztrál Könyvtáros Egye-*

sület bizottságának jelentése nyomán. Az egyesület tanácsa úgy döntött, a jelentést "meg kell küldeni az egyes tagállamok könyvtári hatóságaihoz azzal az ajánlással, hogy vállalják a könyvtárépítésre vonatkozó információk és anyagok gyűjtését, megőrzését, sokszorosítását és terjesztését" [12]. Nem tudni, sikerrel járt-e ez az ajánlás, de a koncepció mindenestre érdekes.

Tudomásom szerint nemzetközi szinten nincs olyan kiadvány, amely az egész világra kiterjedően jegyzékbe venné az új könyvtárépületeket, még válogatva sem. A legközelebb áll ehhez az a bibliográfiai jegyzék, amelyet az *ABI-Technik* c. nyugatnémet könyvtári folyóirat közöl. Mivel bibliográfáról van szó, nem teljeskörűen fogja át az új épületeket, az anyagot viszont praktikus tagolja: könyvtartípusok, azon belül helyiségek szerint.

Egyetlen nagyszabású kísérlet azért történt a könyvtárépítés nemzetközi szintű dokumentációjának megteremtésére. *Jean Bleton* ismertette az IFLA-nak a hatvanas-hetvenes években kifejtett figyelemre méltó erőfeszítéseit, hogy Párizsban megalapítsák a könyvtárépítés és -felszerelés nemzetközi dokumentációs és információs központját. Úgy tűnik, az elképzelés különböző okokból kudarcot vallott, feltehetően mert túlságosan ambiciózus volt [13]. Az általános dokumentációs-információs helyzet javítását talán országos szinten lehet a legcélszerűbben megkezdeni.

A dokumentáció jellege

Jellege szerint a publikált dokumentációt három kategóriába sorolhatjuk. Az elsőbe az új könyvtárépületek lehető legszélesebb körű, egyszerű, az alapvető részleteket felölelő felsorolásai tartoznak. Ezt a műfajt talán a *Library Journal* példázza a legjobban. A közművelődési könyvtárakra vonatkozóan listája a következő információkat tartalmazza: USA-állam és település; népesség; az épület típusa (pl. központ vagy fiók); költségek (az egy négyzetlábra eső költségek, építési, berendezési, telek- és egyéb költségek szerinti bontásban); épületmagyság; kötettség és olvasói férőhely; a pénzügyi fedezet forrása (szövetségi, állami, helyi alapok, adományok); építész. Az egyetemi könyvtárakra vonatkozóan: az intézmény neve; költségek (tervezés, épület, berendezés, az egy négyzetlábra eső költség); épületmagyság (teljes alapterület, hasznos és nem hasznos tér); könyvkapacitás és olvasói férőhelyek. Az 1986. decemberi szám hasonló információkat nyújt a felújításokról, bővítésekről, a folyamatban lévő építkezésekről, továbbá összefoglaló táblázatokat is közöl. Hasonló ehhez az *Australian Library Journal* két éves időszakokat átfogó szemléje, amely

felöleli a levéltári épületeket, iskolai és szakkönyvtárakat (ha adatokat szolgáltatnak róluk) az állami központi könyvtárak, a közművelődési, valamint az egyetemi-főiskolai könyvtárak mellett. A táblázatos adatokhoz megjegyzések és elemzések járulnak; az új beruházásokról korlátozott mennyiségű információ található.

A második kategóriába azokat a jegyzékeket sorolhatjuk, amelyek válogató jellegűek, de az új beruházásokról standardizált formába foglalt adatok mellett megjegyzéseket, tervek és fényképeket is közölnek. Erre a legjobb példa a brit könyvtáros egyesület által megjelentetett sorozat. A legutóbbi száma azonban – mint a holland megfelelője is – egyetlen könyvtártípusra korlátozódik; a korábbi számok több könyvtártípust is felöleltek. A korábban említett nyugatnémet és finn példák is egyetlen könyvtártípussal foglalkoznak.

A harmadik fajta dokumentáció a könyvtárépületekkel kapcsolatos publikált információk bibliográfiai feltárása. Ezt az ABI-Technik példázza a legjobban, amely minden könyvtártípusra kiterjed. Csak a szakirodalomban ismertett épületeket veszi fel; ez késedelmet jelent, s adatszerű információkat sem közöl. Az Elizabeth Mangold és jómagam által írt cikksorozat elsősorban válogatott és annotált bibliográfia, habár kísérletet tettünk rá, hogy nagy vonalakban tárgyaljuk a trendeket is.

Látható, hogy a szakajtó erőfeszítéseket tesz a folyamatban lévő és a közelmúltban befejeződött könyvtári építkezések dokumentálására; néhány ország e tekintetben meglehetősen jól áll, mások gyengébben, ismét mások sehogy. Néhány országban különféle testületek nyilvántartásai a tájékozódás forrásai, illetve a publikált információk kiegészítői. Az ABI-Technik bibliográfiáját leszámítva nincs igazi nemzetközi kalauzunk. Az általános kép tehát nem nagyon biztató.

A jelenlegi dokumentáció hiányosságai

Először: úgy tűnik, mindössze néhány ország tesz tényleges kísérletet arra, hogy a könyvtárépítési tevékenységet a könyvtárosok, építészek és mások számára könnyen hozzáférhető formában dokumentálja.

Másodszor: ezekben az országokban is hézagos a tájékoztatás, bizonyos könyvtártípusokról (pl. egyetemi, iskolai vagy szakkönyvtárak) megfelelően.

Harmadszor: az információkat nem szabványosított formában gyűjtik és tárolják. Keyes Metcalf egy több mint húsz évvel ezelőtti cikkében írta: "A könyvtárak tervezésében érdekelt könyvtárosokat

természetesen érdeklik a költségek, és szeretnék eltanulni mindent, amit csak lehet mások tapasztalataiból, hogy saját építkezési költségvetésük kidolgozásában felhasználhassák" [14]. Rámutatott a hozzáférhető költségadatok összehasonlításának nehézségeire, és felvetette, hogy ezek közül néhány leküzdhető lenne, ha egyetértés lenne a tekintetben, hogy milyen adatok közzétevése szükséges. Cikkében bemutat egy "építésköltség-adatlapot", amely mintája lehetne a könyvtári költségadatok közzététele és segíthetné az összehasonlítást. Az adatlap hat fő kérdéscsoportra terjed ki: 1. építési szerződés; 2. bútorzat és berendezés; 3. az építészek és konzultánsok tiszteletdíja; 4. telek és közművek; 5. a tervezési folyamattal összefüggő kiadások; 6. költözködési költségek.

Metcalf az 1–3. kérdéscsoportot tartotta a legfontosabbnak, míg a 4–6. kérdéscsoportt szerinte érdekes, de ritkán összehasonlítható.

Ahogy már a bevezetésben említettem, Anthony Thompson érdeklődése azért fordult a könyvtárépületek dokumentációja felé, mert nehézségei voltak az új könyvtárakat rendszertelenül leíró cikkekkel. Javasolt is egy szempontrendszert a könyvtárépületek szisztematikus ismertetésére [15]. Föltételezhető, hogy az általa ajánlott szabványos leírást használja is néhány adatgyűjtő és dokumentátor. A Walesi Könyvtárosképző Főiskola könyvtára egy nagyon egyszerű adatlapot használ a hasznosítható és összehasonlítható adatok összegyűjtésére.

Negyedszer és ötödször: csökkenteni kell a könyvtárépületekre vonatkozó alapadatok előzetes publikálásának átfutási idejét; s egyben biztosítani kell, hogy egyes kiválasztott könyvtárakra vonatkozó publikált dokumentáció elemzőbb legyen, és térjen ki a trendekre is.

Végezetül meg kell jegyeznünk, hogy nincs nemzetközi adatforrás. Az ABI-Technik nagyon hasznos, de nem tartalmazza azoknak az új épületeknek az adatait, amelyekről még nem készült publikált ismertetés.

Ezek a hiányosságok azt jelentik, hogy a könyvtárosok nehéz helyzetben vannak, amikor megpróbálják hasznosítani a könyvtárépítészeti tapasztalatokat, mert a legújabb épületek országokénti vagy nemzetközi szintű nyomon követése továbbra is akadályokba ütközik, a publikált és nem publikált információ gyakran nem megfelelő és nehezen hozzáférhető.

Kinek a dolga a könyvtárépítési tevékenység dokumentálása?

Bármennyire is egyetértünk abban, hogy mit kellene tenni, az első, legfontosabb kérdés így hangzik:

kinek a dolga ez? Országos szinten — mint láttuk — számos megoldás létezik külön-külön vagy egymással kombinálva: szakmai egyesületek, kormányservek, könyvtárosképző intézetek könyvtárai, könyvtári és építészeti folyóiratok és módszertani központok stb. Talán nem is nagyon lényeges, hogy ki csinálja, ez nyilvánvalóan a helyi körülményektől függ. Fontos viszont egyetérteni abban, hogy csinálni kell, és hogy az érintett felek megteremtsék a munka elvégzésének feltételeit.

A könyvtárépületekkel kapcsolatos adatgyűjtés és dokumentáció fontos mellékterméke lenne egy archívum fokozatos kiépítése, amely segíthetné az ezzel az épülettípussal kapcsolatos jövőbeli történeti kutatásokat. Erre a lehetőségre is gondolniuk kellene az érdekelteknek.

Nemzetközi szinten a világszerte folyó könyvtárépítés dokumentálása valószínűleg megoldhatatlan feladat, különösen anélkül, hogy a legtöbb országban ne lenne egy szilárd nemzeti rendszer, amely adatokat tudna szolgáltatni. A nemzetközi könyvtáros- és építészársadalomban azonban megvan az igény, hogy tájékoztatást kapjon a nemzetközi jelentőségű épületekről. Néhány könyvtártípust illetően a nemzetközi összehasonlítás különösen fontos lehet a hiányzó hazai példák miatt (nemzeti könyvtárak, nagy tárolókönyvtárak stb.). Talán ezen a területen tölthetne be az IFLA valamilyen adatgyűjtő, tanácsadó és szétszóró feladatkört.

Következtetések

Ha tanulni akarunk egymás épületeiből, és ha minden ország tudni akarja, milyen anyagi és egyéb forrásokat fordít a könyvtárépületekre, akkor létfontosságú, hogy a könyvtárépítés méreteiről és jellegéről a benyomásokon túl is képet kapjunk országos viszonylatban, kisebb mértékben pedig nemzetközi szinten. Az információnak és dokumentációnak minden országban szabványos formában hozzáférhetőnek kell lennie, ha szükséges, több szinten is:

- ◆ Az új könyvtári épületek minden típusát felölelő, évente vagy más periodicitásban megjelentetett, átfogó lajstrom, amely tartalmazza az alapvető részadatokat. Ezt egy statisztikai elemzésnek, valamint a közölt információkkal kapcsolatos kommentároknak kell kiegészíteniük. Az információkat online és/vagy a szaksajtóban való közlés révén kell hozzáférhetővé tenni.
- ◆ Egyes kiválasztott, minden könyvtártípust reprezentáló, jelentős épületek kritikai értékeléseinek időszakonkénti közzététele, kísérletet téve a trendek és várható fejlemények meghatározására.

- ◆ Egyes kiválasztott, reprezentatív könyvtárépületek (nagyok és kicsik egyaránt) teljes dokumentációja (beleértve a tervrajzokat és más képanyagokat) egy közös megegyezéssel kijelölt központban, amely nyitva áll a könyvtárosok, építészek és bárki előtt.

Egy ilyen központnak a hozzáférhetősége igen fontos, és a körülmények megkövetelik, hogy több központ is legyen, vagy a feladatok több intézmény között legyenek megosztva. Ez Nagy-Britanniában nem látszik szükségesnek, de az lehet nagyobb országokban, vagy olyan államokban, ahol a közigazgatás rendszere a dokumentumok helyi gyűjtését ösztönzi.

Milyen szerepe lehet mindebben az IFLA Könyvtárépítési és Berendezési Szekciójának? Úgy véljük, nem egy nemzetközi gyűjtemény felállítása; ezt már kipróbáltuk, és fenntartása túl nehéznek bizonyult. Viszont többet tehetne a nemzetközi jelentőségű új épületek népszerűsítése érdekében, esetleg kiadványok révén. Szerepe az lehetne, hogy propagálja a könyvtárépítési tevékenység országos dokumentációs programjának eszméjét, útmutatást és segítséget adjon ahhoz, hogyan lehetne az országos központokat felállítani vagy a jelenlegi megoldásokat javítani.

Irodalom

- [1] THOMPSON, A.: Library buildings of Britain and Europe. London, Butterworths, 1963.
- [2] THOMPSON, A. p. 6.
- [3] THOMPSON, G.: Buildings for libraries. = A manual of library economy. LOCK, R. N. (ed.), London, Bingley, 1977. p. 127.
- [4] Például: New Academic Library Buildings II., 1982.; New Public Library Buildings III., 1983.
- [5] DUNSTAN, D. W.: Building review, 1984 and 1985. = Australian Library Journal, 35. köt. 3. sz. 1986. p. 126–145.
- [6] Például: Uudet kirjastotilat. = Kirjastolehti, 73. köt. 11. sz. 1980. p. 519–529.
- [7] New library buildings in the Netherlands. The Hague, NBLC, 1982.
- [8] Bibliotheksneubauten in der Bundesrepublik Deutschland. LIEBERS, G. (Hsg.) Frankfurt am Main, Klosterman, 1968. — Bibliotheksneubauten in der Bundesrepublik. FUHLROTT, R. und andere (Hsg.) Frankfurt am Main, Klosterman, 1983.
- [9] ROBINSON, D. közlése. 1987. június.
- [10] PAPP I. közlése. 1987. június 25.
- [11] DEWE, M. — MANGOLD, E.: Library buildings in the 1980s. 1. Western Europe. = Information Development, 1. köt. 4. sz. 1985. p. 244–253.
- [12] Collection, storage, indexing and distribution of material and information concerning library architecture. Report of Committee on Library Architecture. = Australian Library Journal, 9. köt. 4. sz. 1960. p. 182.

- [13] BLETON, J.: Pour un centre international de documentation et d'information sur la construction et l'équipement des bibliothèques. = IFLA Journal, 4. köt. 1. sz. 1978. p. 34–39.
- [14] METCALF, K. D.: Library building costs. = College & Research Libraries, 26. köt. 2. sz. 1965. p. 109–113.

- [15] THOMPSON, A.: The systematic description of library buildings. = Library Association Record, 64. köt. 12. sz. 1962. p. 450–451.

Fordította: Mándy Gábor

DEWE, M.: A könyvtárépítési tevékenység dokumentációja országos és nemzetközi szinten

A könyvtárépületek előtervezésének szakaszában kívánatos más könyvtárak meglátogatása az állomány hozzáférése, az audiovizuális és számítástechnikai eszközök, az információs szolgáltatások támogatása stb. eredményeinek megismerése céljából. A könyvtárépület tény- és számadatai megismerésének követelménye kielégíthető a megfelelő információk és dokumentációk révén, amelyek statisztikai adatokat, az építők, az alvállalkozók és a szállítók adatait, valamint költségeket is tartalmaznak. Nemzetközi összehasonlításban mutatja be a könyvtárépítészeti tevékenység dokumentálásának és publikálásának gyakorlatát. A források főleg könyvtári folyóiratok, amelyek kiegészülnek olyan információforrásokkal, mint az állami hivatalok, könyvtári szakiskolák és központi könyvtári intézmények szakmai anyagai. A publikált dokumentumok három kategóriába sorolhatók: új könyvtárépületek ismertetése, építési-beruházási programok ismertetése kommentárokkal, tervekkel és fényképekkel, a könyvtárépületekről szóló szakirodalom gyűjteményei. A dokumentálás kritikai értékelését is közli.

* * *

ДЬЮ, М.: Документирование строительства библиотек на государственном и международном уровне

В период предварительной проектировки библиотек желательно посетить несколько библиотек с целью изучения доступа к фондам, поддержки аудиовизуальных и электронно-вычислительных средств, информационного обслуживания и т.д. Требования изучения принципиальных и цифровых данных по библиотечным зданиям могут быть удовлетворены при помощи соответствующей информации и документации, которые являются статистическими данными, данными строите-

DEWE, M.: The documentation of library building activity at the national and international level

In the preplanning stage of library building it is advised to visit other libraries, to have an opportunity to see the results of bookstock arrangement, audiovisual and computer provision, support for information services etc. Requirements on the facts and figures about the library building can be met by adequate information and documentation including relevant statistics, details of architects, contractors and suppliers, and costs. An international overview given of what is being done to document and publicise new library building activities. Sources are primarily journals and, in addition, there are the files maintained by national government departments, library schools and library centres. The nature of published documents falls into three categories: listing of new library buildings, selective listing of new projects including commentaries, plans and photographs, and listing of published information about library buildings. A critical evaluation of documentation is presented.

* * *

DEWE, M.: Dokumentation der Bibliotheksbautätigkeit auf Landes und internationaler Ebene

In der Vorplanungsphase der Bibliotheksgebäude ist es erforderlich, zwecks der Erkennung der Ergebnisse der Präsentation des Bestandes, der Förderung der audiovisuellen und rechentechnischen Mittel und der Informationsdienstleistungen usw. andere Bibliotheken zu besuchen. Die Bedürfnisse für die Erkennung der Effektivität und Daten des Bibliotheksgebäudes kann durch die entsprechenden Informationen und Dokumentationen befriedigt werden, welche statistische Angaben, Angaben der Bauer, Subunternehmer und Lieferer sowie Kosten enthalten. Der Verfasser stellt die Praxis

лей, предпринимателей, поставщиков, т.е. расходами. В статье даётся международное сравнение опыта документирования и публикации библиотечного строительства. Источниками являются, прежде всего, периодические издания библиотечной тематики, дополненные такими информационными источниками, как материалы государственных ведомств, библиотечных учебных заведений и центральных библиотек. Опубликованные документы могут быть распределены по трём категориям: ознакомление с новым зданиями библиотек, комментирование программ по строительству и капиталовложениям, вместе с планами и фотоснимками, укомплектированной литературой по библиотечному строительству. В статье даётся критическая оценка документирования.

der Dokumentierung und Veröffentlichung der Bibliotheksbautätigkeit in internationalem Vergleich dar. Die Quellen sind hauptsächlich Zeitschriften des Bibliothekswesens, die mit solchen Informationsquellen ergänzt werden, wie die Materialien der Staatsämter, Bibliotheksfachschulen und der zentralen Bibliotheksinstitutionen. Die veröffentlichten Dokumente können in drei Kategorien eingeteilt werden: Darlegung neuer Bibliotheksgebäude; Darlegung von Bau-Investitionsprogrammen mit Kommentaren, Plänen und Photos; Sammlungen der Fachliteratur über die Bibliotheksgebäude. Der Verfasser erörtert auch die kritische Bewertung der Dokumentierung.

Mikroszámítógépen az AGRIS

A CARIS cég az UNESCO Micro CDS/ISIS rendszere számára elkészítette mikroszámítógépes strukturált, nemnumerikus adatbázisok létrehozására és karbantartására alkalmas szoftverét, amelyet a CARIS afrikai és latin-amerikai központjaiban sikeresen ki is próbáltak. Az AGRIS résztvevőinek érdeklődése nyomán ma már az AGRIS Micro CDS/ISIS változata is beszerezhető. Ezzel a rendszernek beküldendő adatok a korábbinál kényelmesebben, mikroszámítógép segítségével rögzíthetők, az AGRIS alapelveit alkalmazó helyi bibliográfiai adatbázisok hozhatók létre és kezelhetők, az adatok pedig visszakereshetők és kinyomtathatók. A próbaüzem utáni első "éles" adatszolgáltatás a budapesti Agroinformból érkezett.

/AGRIS on Micro CDS/ISIS. = Information Development, 3. köt. 3. sz. 1987. p. 139./

(Mándy Gábor)